

(۱۲)

آفتاب در ابر پنهان میشود

مهمترین موضوعی که در تاریخ حیات مهدی موعود اسلام و پیشوای دوازدهم شیعیان جهان جلب توجه میکند، موضوع «غیبت» آنحضرت است که باید از چند نظر مورد بحث و بررسی قرار گیرد:

۱- از نظر تاریخی به این معنی که «غیبت» در امت‌های پیش از اسلام هم سابقه داشته است.

۲- از نظر روایات اسلامی و پیش‌بینی‌هایی که در این خصوص توسط حضرت رسول اکرم (ص) و ائمه طاهرین (ع) بعمل آمده است.

۳- از نظر عقلی و اینکه فلسفه غیبت چیست، و مردم چه نفعی از وجود پیشوای غائب خود میبرند؟

۴- از نظر طول عمر و اینکه آیا امکان دارد یک فرد انسان دارای چنین عمر طولانی باشد؟

اینک در این مقاله مسئله غیبت امام زمان علیه‌السلام را از نظر تاریخی و روایات اسلامی و سابقه آن در امت‌های پیشین مورد مطالعه و تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم و رسیدگی به‌قیمت دیگر را موکول به مقالات آینده می‌کنیم.

مسئله «غیبت» چیزی نیست که تنها جامعه شیعه در باره امام زمان خود معتقد به آن باشد. زیرا چنانکه خواهیم دید این موضوع قبلاً هم سابقه داشته است. همچنین موضوع غیبت امام زمان (ع) چیزی نیست که در عصر اخیر مورد چون و چرای منکران قرار گرفته باشد.

بطوریکه در تاریخ مذاهب و ادیان و کتب آنها مانند تورات و انجیل‌های کنونی یهود و نصارا (و قرآن مجید کتاب آسمانی مسلمانان) و تواریخ می‌خوانیم، غیبت رهبران دینی و ملی و برخی از افراد بعلل وجهاتی سابقه داشته است و از آن سخن‌بمیان آمده است، تا آنجا که غیبت بعضی از آنها سالها طول کشید و سرانجام، آشکار گشتند و همه از راز وجود آنان مطلع شدند.

این معنی را ما طی بحث تاریخی و جالب دانشمند بزرگ شیعه مرحوم شیخ طوسی در کتاب «غیبت» که یادگار ده قرن پیش است، امروز می‌خوانیم هنگام تالیف کتاب

غیبت توسط شیخ طوسی درست ۱۹۲ سال از سن مهدی موعود و حجت غائب (ع) میگذشته است ، معالوصف چون عده‌ای از بدخواهان وقوع غیبت را از نظر تاریخی بعید میدانستند ، شیخ بزرگوار ضمن گفتار جامع خود و شواهد تاریخی که می‌آورد ، می‌گوید :

«اعتقاد بیشتر مسلمانان و مورخان (شیعه و سنی) این است که خضر پیغمبر از زمان حضرت موسی تاکنون زنده است . نه کسی از محل او اطلاع دارد و نه کسی میداند یاران او کیست ؟ اینقدر میدانیم که داستان وی با حضرت موسی در قرآن (سوره کهف) ذکر شده است .

و نیز غیبت موسی از وطن هنگامی که از فرعون و قوم بیدادگر او ، فرار نمود در قرآن نقل شده است (درسوره قصص و طه) و طوری بود که هیچکس در طول آن مدت از وی اطلاع نداشت و موسی را نمی‌شناخت ، تا زمانی که خداوند او را برانگیخت و به دعوت مردم برخاست و دوست و دشمن ، او را شناختند .

داستان یوسف و یعقوب هم معروف است . بطوری که يكسوره قرآن مربوط به این موضوع است و صریحا میگوید اخبار یوسف از پدرش پوشیده ماند و پدر نمیدانست فرزندش کجاست ، با اینکه یعقوب پیغمبر بود و صبح و شام به او وحی میشد! تا آنکه سالها گذشت و زنده بودن یوسف آشکار شد .

همچنین غیبت یونس را قرآن مجید و تواریخ اسلامی نقل کرده است . یونس از میان قوم که نافرمانی خدا میکردند بیرون آمد و از نظرها ناپدید گشت ، بطوریکه کسی نمیدانست کجاست تا موقعی که خداوند او را سالم بسوی قوم بازگردانید .

و باز می‌بینیم داستان اصحاب کهف در قرآن و تواریخ اسلامی به تفصیل آمده است . اصحاب کهف چند جوان با ایمان بودند که برای حفظ ایمان خود از قوم بت پرست خویش کناره گرفتند ، و بعد از سیصد و نه سال آشکار شدند .

سپس شیخ طوسی مینویسد : «با اینکه این وقایع روی داده است و معروف می‌باشد ، چگونه مخالفان شیعه از غیبت مهدی موعود تعجب میکنند ؟!

گمان نمیکنم يك فرد مسلمان بتواند غیبت آنحضرت را منکر شود - مگر اینکه معتقد به هیچ آئین و مذهبی نباشد البته روی سخن ما در این بحث با آنها نیست ، ما با کسانی در باره غیبت سخن میگوئیم که معتقد به خدا باشند و صدور این کارها را از خداوند جایز بدانند ، آنگاه در اثبات مدعای خود ، نظائر آنرا که در عرف و عادت روی داده است برای آنها بازگو می‌نمائیم .

امثال آنچه گفتیم بسیار است حتی در کتب تاریخی راجع به پادشاهان ایران و غیره و غیبت آنها از یاوران خود در مدتی که خبری از آنها نمی‌رسید و بازگشت آنها به کشور ، که خود نوعی از تدبیر بوده است ، زیاد دیده میشود . عده‌ای از حکمای روم و هند نیز غیبت ها و حالاتی داشته‌اند که خارج از معمول می‌باشد که ما از شرح آن صرف نظر میکنیم .»

غیبت از نظر روایات اسلامی

در اکثر روایات اسلامی که راجع به امام دوازدهم و مهدی موعود اسلام از پیغمبر اکرم (ص) و ائمه طاهرين (ع) رسیده است یکی از علائم بارز آنحضرت «غیبت» ذکر شده است، آنهم غیبتی طولانی که مدت آن از غیبت های پیامبران طولانی تر و تاثیر آن در مردم شگفت آور تر و عکس العمل آنها بیشتر خواهد بود! اجالب توجه اینست که این روایات دهها سال پیش از ولادت آنحضرت در منابع اسلامی و مدارك شیعہ یعنی پیروان مکتب اهل بیت عصمت آمده است، تا جائی که مقارن ولادت آن حضرت و تقریباً صدسال بعد از آن که هنوز مدت زیادی از سن قائم موعود نمی گشت، دانشمندان شیعه نظر به قطعی بودن غیبت آن وجود مقدس کتابهایی بنام «غیبت» مشتمل بر اخبار آن که از پیشوایان اسلام رسیده بود، تالیف نمودند که از جمله «غیبت» محمد بن ابراهیم نعمانی را که تا سال ۳۴۲ هجری زنده بوده و هم اکنون چاپ و منتشر شده است، باید نام برد.

این دانشمند بزرگ که از مفاخر شیعه است در مقدمه کتاب پر ارج خود مینویسد: چون می بینیم عده ای از مردم مسلمان در باره غیبت امام زمان (ع) دچار تردید شده اند، این کتاب را نوشتم تا با مطالعه روایات آن که از رسول خدا و امیر مؤمنان و ائمه بعد از آنحضرت رسیده است، ایمان پیدا کنند که غیبت آن حضرت قبلاً پیش بینی شده بود و بدانند که غیبت امام زمان علیه السلام امتحانی از جانب خداوند برای بندگان است تا بدانوسیله نیکان و بدان ازهم تمیز داده شوند...

اینک از میان انبوه روایات غیبت فقط به ذکر چند روایت آن مبادرت میورزیم و توجه خوانندگان را به مضامین آنها جلب می کنیم.

۱- شیخ سلیمان حنفی در کتاب «ینابیع الموده» چاپ اسلامبول صفحه ۴۴۸ از حموی دانشمند مشهور اهل تسنن نقل میکند که از امام محمد باقر روایت نموده که آن حضرت از پدرش امام حسین و آنحضرت از پدر بزرگوارش امیر مؤمنان علی علیه السلام روایت کرده است که پیغمبر اکرم (ص) فرمود: مهدی از اولاد من است. او از نظرها غائب میگردد، و هنگامیکه آشکار گردید. زمین را پر از عدل و داد میکند، از آن پس که پر از ظلم و ستم شده باشد.

۲- کلینی در «کافی» از حضرت صادق (ع) روایت میکند که فرمود: قائم دو غیبت خواهد داشت: یکی کوتاه و دیگری طولانی. در غیبت کوتاه افراد خاصی از شیعیان از محل او اطلاع دارند، ولی در غیبت طولانی جز دوستان مخصوص وی کسی از جای او آگاهی نخواهد داشت.

۳- نعمانی در «غیبت» از محمد بن مسلم روایت میکند که گفت: از حضرت باقر (ع) شنیدم می فرمود: قائم دو غیبت دارد: در یکی از آنها (بواسطه طول مدت) مردم میگویند وی مرده است، و نمیدانند به کجا رفته است!

۴- و نیز در همان کتاب از حضرت صادق (ع) روایت شده که فرمود: قائم دو غیبت خواهد داشت: در یکی از آنها بعضی با او تماس دارند و در دیگری نمیدانند او کجاست!

۵- نیز در کتاب «مبايع الموده» صفحه ۴۲۷ در تفسیر آیه شریفه وجعلها كلمة باقية فی عقبه از امیرمؤمنان علیه السلام روایت میکند که فرمود: این آیه درباره ما نازل شده است. خداوند امامت را تا روز قیامت در نسل حسین قرار دارد. قائم ما دو غیبت خواهد داشت: یکی از دیگری طولانی تر است. در آن غیبت طولانی جز افرادی که یقین کامل و معرفت صحیح دارند، کسی در عقیده به وجود او ثابت نمی ماند!

خواننده محترم! چنانکه ملاحظه می کنید قرنهای پیش از ولادت مهدی موعود اسلام و امام غائب شیعیان جهان، غیبت او توسط پیشوایان اسلام و پدران گرامی آنحضرت، با تمام جزئیات و مقایسه آن با غیبت پیغمبران که قبلاً به وقوع پیوسته بود، پیش بینی شده است. و دانشمندان مادر همان زمان های نخست که هنوز سن حضرت بحدی نرسیده بود که قابل ایراد باشد، اقدام به نگارش کتابهایی بنام «غیبت» و پاسخ ایرادکنندگان نمودند، و غیبت طولانی او را اعلام داشتند.

در این اخبار صریحاً پیش بینی شده بود که آن حضرت دو غیبت خواهد داشت، یکی کوتاه و دیگری طولانی پیش بینی مزبور هم قرنهای بعد تحقق یافت. زیرا میدانیم که آنحضرت مقارن ولادت و بعد از رحلت پدر بزرگوارش (۲۵۵-۲۶۰) تا سال ۳۲۹ از نظر عامه مردم غائب بود، و جز خواص شیعیان کسی دسترسی به آنحضرت نداشت، و از آن پس با درگذشت آخرین سفیر آنحضرت غیبت کبری آغاز گردید. که درباره علل و فلسفه آن و نفعی که مردم از آفتاب وجودش در حال غیبت میبرند سخن خواهیم گفت: *نهال جامع علوم انسانی*

نارسائی دانش بشر

ادیون می گوید که از يك درصد مجموع دانستنیها، ما فقط يك ميليونيم
آنها میدانیم و نیوتون گفته است که دانش کل، مانند خلیجی است که من
و همکارانم فقط چنددانه ربك جالب از این پهنای وسیع برداشته ایم!
(جوم برای همه ص ۱۰۶)